
ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

УДК 336.71

Г. Т. Карчева,
к.е.н., доцент**СТІЙКІСТЬ ТА ПОТЕНЦІАЛ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

У статті розглянуті теоретичні засади забезпечення стійкості банківських систем та визначені захисні механізми її підтримання з врахуванням екзогенних та ендогенних факторів. Запропоновано для оцінки потенціалу фінансової стійкості банківської системи України використовувати 4 рівні фінансової стійкості та інтегральний показник, розрахований на основі дотримання банківською системою обов'язкових економічних нормативів.

В статье рассмотрены теоретические основы обеспечения устойчивости банковских систем, определены защитные механизмы ее поддержания с учетом экзогенных и эндогенных факторов. Для оценки потенциала финансовой устойчивости банковской системы Украины предложено использовать 4 уровня финансовой устойчивости и обобщающий показатель, рассчитанный на основе обязательных экономических нормативов.

In the article are discussed the theoretical foundations of providing stability of banking systems and are defined protective mechanisms of its maintenance, taking into account exogenous and endogenous factors. In order to value the potential of financial stability of banking system of Ukraine, it is suggested to use 4 levels of financial stability and integral index, which can be calculated on the basis of adherence by banking system to the obligatory economic standards.

Ключові слова: банківська система, фінансові ресурси.

Постановка проблеми. У посткризовий період особливої важливості набуває забезпечення стійкості та рівноваги банківських систем, оскільки направляючи фінансові ресурси на інвестиційні проекти і надаючи платіжні послуги, рівноважні та стійкі банківські системи сприяють підвищенню економічної активності і добробуту населення. Разом з тим досвід показав, що банківські системи схильні до нестабільності та криз, можуть призводити до порушення фінансової стійкості і значних втрат. У зв'язку з фінансовою та макроекономічною нестабільністю в посткризовий період, складністю, динамічністю, багатоплановістю та ризиковістю діяльності комерційних банків важливого значення набуває підтримання банківськими системами певного потенціалу стійкості з метою недопущення фінансової нестабільності і виникнення фінансових криз.

Аналіз останніх публікацій. В економічних науках питанням забезпечення фінансової стійкості банків у ринкових умовах, методам її оцінки постійну увагу приділяли такі вчені далекого і ближнього зарубіжжя: Р. Бернд, Е. Дж. Долан, Дж. Кемпбелл, Р. Л. Міллер, П. С. Роуз, Дж. Ф. Сінкі (мол.), Д. Стоун, П. Умлсон, С. Хьюс, Д. Ван-Хуз, С. Андрюшин, Л. Белих, Е. Василен, С. Ковальов, В. Кромонів, О. Лаврушин, О. Ширінська, М. Ямпольський та інші.

Зусилля зарубіжних вчених були в основному зосереджені на питаннях теоретичних основ фінансової стійкості, її показниках, критеріях та способах забезпечення. Останнім часом в зарубіжній економічній літературі обґрунтовано особливості управління фінансовою стійкістю банків з метою упередження банкрутства в умовах глобальної фінансової кризи.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

У наукових працях вітчизняних вчених І. Волошина, А. Вожжова, В. Вітлінського, О. Баранівського, В. Гейця, О. Дзюблюка, Ж. Довгань, О. Заруби, А. Мороза, В. Науменка, Л. Примостки, М. Савлука, Т. Смовженко, С. Халяви, Н. Шелудько, Р. Шіллера та ін. питанням фінансової стійкості комерційних банків також приділялась значна увага при дослідженні проблем менеджменту та фінансового аналізу в сфері банківської діяльності, дохідності, прибутковості, достатності капіталу, якості активів як факторів забезпечення фінансової стійкості та надійності українських банків.

Слід зауважити, що більшість досліджень стосуються фінансової стійкості окремого банку, і недостатньо приділяється уваги забезпеченню стійкості банківської системи та шляхів її підвищення.

Метою статті є обґрунтування теоретичних засад фінансової стійкості банківських систем та визначення захисних механізмів її підтримання, опираючись на оцінці потенціалу стійкості банківської системи України з врахуванням ендogenous та екзогенних факторів.

Виклад основного матеріалу. Стійкість – це міждисциплінарна категорія, яка розглядається багатьма науками – математикою, механікою, економікою, біологією, технічними науками, загальною теорією систем, економічними науками тощо.

У математиці при дослідженні стійкості систем виділяють три визначення стійкості [1, с. 13-23], розглянемо можливість використання кожного з них при оцінці стійкості банківських систем.

Визначення 1. Стійкість траєкторії по Ляпунову. Якщо поведінка динамічної системи описується системою звичайних диференціальних рівнянь:

$$dx/dt = f(t, x_1, \dots, x_n), \quad i = 1, 2, \dots, n, \quad (1)$$

де x_i – змінні, що характеризують стан системи, то стійкість по Ляпунову означає, що всі рішення, які при $t=t_0$ починаються в δ -області точки $(x_{10}, \dots, x_{n0})$, ніколи не покинуть ε -трубку. Тобто, якщо в процесі функціонування банківської системи внаслідок впливу якихось чинників траєкторія розвитку банківської системи відхилилася від стаціонарної на якусь невелику величину, то нова траєкторія буде близька до встановленої на всьому заданому періоді і при цьому ніяких якісних змін в її поведінці не очікується, тобто малі збурення (незначні впливи) не можуть суттєво змінити фінансовий стан банківської системи. Таке визначення стійкості прийнятне для стаціонарного функціонування банківських систем в умовах відсутності фінансових криз.

Визначення 2. Стійкість інваріантної множини, стійкість аттрактора або асимптотична стійкість по Ляпунову відображає властивість системи повертатися до деякої рівноважної траєкторії після припинення дії зовнішнього збудження (впливу), або іншими словами, це здатність системи намагатися з різних початкових станів досягнути рівноважного (стаціонарного) стану. Властивість асимптотичної стійкості означає, що всі траєкторії, які починаються в області деякого фазового простору, будуть притягуватися до однієї і тієї ж інваріантної множини. Вважається, що така інваріантна множина дуже близька до аттрактора. При управлінні банківськими системами бажано щоб такою «притягуючою» інваріантною множиною були траєкторії стабільного розвитку банківської системи. Якщо система є асимптотично стійкою, важливо знайти максимального допустиме $\delta(t_0)$, інваріантну множину стійких станів банківської системи.

Визначення 3. Структурна стійкість. Говорячи про структурну стійкість банківської системи, перш за все розуміють збереження топологічної

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

структури її траєкторії розвитку. При цьому структурна стійкість банківської системи поряд з капіталізацією, ліквідністю, надходженнями, виступають необхідною умовою стійкості траєкторії розвитку (визначення 1) та стійкості аттрактора (визначення 2), що дозволяє банківській системі завдяки самоорганізації та регулюючим впливам центрального банку країни повертатися в рівноважний стан в умовах постійного впливу дестабілізуючих екзогенних та ендеогенних факторів.

Зауважимо, що економісти, наводячи свої визначення стійкості банків чи банківської системи, часто за основу беруть базові визначення стійкості, що використовуються в загальній теорії систем, або одне з визначень стійкості по Ляпунову, при цьому, як правило, обмежуються визначенням 1 та 2, часто ігноруючи відмінності між ними, і трактуючи їх як одне поняття. Таке визначення є близьким до стійкості біологічних систем, для яких характерним є підтримання певних параметрів стану поблизу деякого постійного рівня, тобто явище гомеостазису (сили стійкості), яке означає здатність відкритої системи зберігати стабільність свого внутрішнього стану шляхом скоординованих реакцій, направлених на підтримку динамічної рівноваги [2], завдяки наявності двох типів зворотного зв'язку – від'ємного, що дозволяє системі повернутися до гомеостатичного стану, та позитивного, який використовується для переходу до нового стану гомеостазу.

Зауважимо, що стійкість банківської системи, будучи характеристикою функціонування сукупності елементів системи, відображає стан кожного елементу системи. Закономірно, що оскільки стійкість банківської системи та її ефективне функціонування і стабільний розвиток значною мірою залежать від стійкості окремих банків, то науково-методичні підходи щодо визначення стійкості банківської системи, розроблені в працях вітчизняних та зарубіжних вчених, як правило, аналогічні підходам до визначення стійкості комерційного банку, які в цілому їх можна звести до таких:

режим функціонування, за якого малі збудження затухають в часі, наближаючись до нуля;

системна (компонентна) характеристика банку, визначальною складовою якої є фінансова стійкість, яка в свою чергу має складну ієрархічну структуру. Такий підхід є найбільш поширеним. Саме таке поняття фінансової стійкості використовується у нормативних документах Банку Росії, для оцінки якої рекомендується використовувати показники оцінки капіталу, активів, якості управління банком, його операціями і ризиками, дохідності, ліквідності [3]. Виділяючи структурні складові загальноекономічного змісту категорії стійкість банку О. В. Лук'янець зазначає, що стійкість банківської установи залежить від усіх аспектів діяльності як самого банку, так і від впливу зовнішніх факторів та визначається такими складовими фінансової стійкості, як економічна, політична, комерційна, організаційна, операційна, кадрова, технологічна і найбільш вагома – фінансова. Домінуючими факторами при визначенні впливу на фінансову стійкість банку автор також вважає стійкість його капітальної бази та бази ресурсів, що забезпечують надійність, платоспроможність і ліквідність банківської установи [4, с. 160];

здатність повертатися в стан рівноваги після дестабілізуючого впливу, дотримання певних параметрів в допустимих межах, що визначають область стійкості (δ -область), а в разі виходу за межі допустимих значень встановлених параметрів, банк здатний повернутися в ці межі. Тобто наведене визначення фінансової стійкості банку близьке до визначень 1,2 стійкості по Ляпунову. Такого підходу дотримується С. А. Уразова, яка визначає

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

фінансову стійкість комерційного банку не тільки виходячи зі специфіки банківської діяльності, але перш за все ґрунтуючись на положення теорії стійкості, рівноваги і руху механічних систем, оскільки саме поняття «стійкість» прийшло в економіку з механіки [5];

спроможність банку виконувати властиві функції на заданому рівні незалежно від впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, які перешкоджають їх здійсненню. Саме так визначає стійкість комерційного банку Г. Г. Фетісов, розглядаючи банк як складну функціональну систему [6, с. 17].

Ми дотримуємося позиції, що стійкість банку – це його здатність протидіяти зовнішнім та внутрішнім впливам завдяки адаптивним (стабілізуючим) механізмам, забезпечивши ефективне виконання властивих для банку функцій та стабільний розвиток в межах допустимих відхилень від рівноважного стану.

Щодо фінансової стійкості банківських систем, то, як правило, використовують підходи аналогічні визначенням стійкості банків. Найбільш поширеним є визначення стійкості банківської системи як здатність повертатися в стан рівноваги після припинення дії дестабілізуючих внутрішніх та зовнішніх факторів. Зокрема, в роботі [4, с. 157-160] зазначається, що система вважається стійкою, якщо при її збуренні вона незначно відхиляється від початкового стану рівноваги та всі подальші її коливання залишаються на відносно малій відстані від рівноваги. Тому під фінансовою стійкістю розуміють властивість системи повертатися до стану рівноваги після припинення впливу факторів, що вивели її з цього стану.

На відміну від стійкості банку при розгляді стійкості банківської системи перш за все необхідно звернути увагу на ризики, пов'язані з колективною поведінкою банківських установ, а також системні властивості та взаємозв'язки, наявність яких свідчить про те, що характеристика банківської системи значно ширше і складніше суми характеристик окремих банків, які входять до неї.

У зв'язку з цим пропонуємо визначати стійкість банківської системи виходячи з мінімізації ризиків та максимальної протидії негативним внутрішнім та зовнішнім впливам при забезпеченні ефективного виконання функцій банківською системою, перш за все, платіжної, посередницької, «поглинання шоків» та досягнення поставлених цілей розвитку в установлені строки за наявності надійних захисних (стабілізуючих) механізмів та адаптаційних можливостей, включаючи високий рівень структурної стійкості, платоспроможності, ліквідності, капіталізації, прибутковості, достатнього обсягу резервів на покриття ризиків, ефективне управління активами і пасивами, збалансованість грошових потоків, ефективний обмін ресурсами із зовнішнім середовищем, та ефективне регулювання банківської системи, які забезпечать збереження топологічної структури траєкторії розвитку та рівноваги банківської системи, коли значення параметрів стійкості не будуть виходити за допустимі межі δ -області.

Виходячи з системно-кібернетичного підходу, банківська система це динамічна цілеспрямована система, яка постійно розвивається. Розвиток системи може відбуватися лише через порушення рівноваги при переході до нового більш високого рівня розвитку системи та її складових. Вікова історія розвитку світової банківської системи запевнює як у стійкості та незмінності багатьох її елементів, які стали класичними, так і в постійному русі вперед, згідно з новими потребами та можливостями економіки. Проте стійкість системи не означає її незмінності. Навпаки, закріплення та стабілізація досягнутого є поштовхом для нового етапу розвитку банківської системи відповідно

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

до встановленої системи цілей, які мають відображати вимоги до неї з боку суспільства та його окремих складових, це і фінансова стійкість, і стабільний розвиток, і ефективне виконання основних функцій.

У зв'язку з цим пропонуємо виділити два визначення фінансової стійкості: «поточна фінансова стійкість» та «стратегічна фінансова стійкість».

Щодо поточної фінансової стійкості банківської системи, то це означає, що вона має підтримувати рівновагу в будь-який момент, тобто постійне дотримання системою певних критеріїв (параметрів) фінансової стійкості в межах δ -області (обов'язкових економічних нормативів, показників системи раннього реагування, рівноваги грошового і товарного ринку, стабільного валютного курсу, рівноважної процентної ставки та інше), що дозволяє ефективно виконувати функції та протистояти зовнішнім та внутрішнім впливам.

Що ж до стратегічної фінансової стійкості банківської системи, то вона безпосередньо пов'язана з реалізацією пріоритетних цілей розвитку банківської системи. Вважається, що банківська система дотримується стратегічної стійкості, якщо всі перехідні стани системи є рівноважними і забезпечують досягнення поставленої системи цілей відповідно до визначеної стратегії розвитку банківської системи, тобто є стійкими і рівноважними, а стани, які роблять неможливим досягнення поставленої мети, є нестійкими. Отже, стратегічна стійкість пов'язана з розвитком банківської системи відповідно до визначеної стратегії, дотриманням топологічної структури траєкторії розвитку.

На сьогодні банківська система України в цілому не дотримується ні поточної фінансової стійкості через високі ризики та збитки в діяльності банків, порушення фінансової рівноваги, ні стратегічної фінансової стійкості, оскільки відсутня стратегія розвитку банківської системи, зберігається модель інерційного розвитку за низьких темпів зростання обсягів кредитування та високих ризиків за активними операціями.

Потенціал стійкості банківської системи значною мірою залежить від наявності ефективного адаптаційного (стабілізуючого) механізму, який має включати ідентифікацію проблем, пошук найбільш ефективних шляхів їх вирішення і практичну реалізацію цього рішення. Прийнято виділяти 2 види механізмів адаптації банківської системи до постійно змінюючихся внутрішніх та зовнішніх умов:

1) банківська система має володіти певним «потенціалом стійкості» у вигляді капіталу, ліквідності, прибутковості, резервів на відшкодування можливих втрат за активними операціями, що дозволить їй поглинати збудження, обумовлені впливом зовнішніх та внутрішніх дестабілізуючих факторів і тим самим забезпечувати ефективне виконання функцій, підтримувати рівновагу в системі, не допускаючи перевищення заданих відхилень від траєкторії ефективного функціонування та стабільного розвитку;

2) банківська система має володіти адаптаційним (стабілізуючим) механізмом, який забезпечуватиме повернення траєкторії (у разі її відхилення від допустимого рівня) до рівноважної, пов'язаної зі стабільним розвитком банківської системи відповідно до визначеної системи цілей. Це і нормативно-правове регулювання та цілеспрямовані впливи центрального банку і керівних органів банків та інших державних органів влади, а також процеси самоорганізації, які також мають відігравати важливу роль.

Для ефективного функціонування адаптаційного (стабілізуючого) механізму підтримання стійкості банківської системи важливу роль відіграє оцінка стійкості та потенціалу стійкості банківської системи як на якісному, так і на

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

кількісному рівні. Зауважимо, що існують різні методи оцінки стійкості як окремого банку, так і банківської системи, та їх складових, а саме:

обов'язкові економічні нормативи та показники системи раннього реагування;

балансовий метод, який передбачає аналіз балансової моделі банку, порівняння абсолютних та відносних величин активних і пасивних статей балансу банку;

метод експертних оцінок (прикладом може бути методика оцінки комплексної стійкості комерційного банку);

нейромережеве моделювання;

метод узагальнюючого (інтегрального) показника;

використання показників фінансової стійкості, зокрема, запропонованих Міжнародним валютним фондом [7].

У літературі прийнято виділяти різні рівні стійкості банківської системи: абсолютну, нормальну, неналежну, крихку, незадовільну, кризову, макро- і мезоекономічну, бажану, припустиму, відносну [8].

Пропонуємо за результатами обчислених показників стійкості та виходячи з наявного потенціалу стійкості виділяти такі 4 рівні стійкості банківської системи:

1. Висока стійкість та стабільний прогноз на майбутнє, передбачає наявність значного потенціалу стійкості завдяки ефективному ризик-менеджменту, високому запасу капіталу, ліквідності, надходжень, достатніх для нейтралізації дестабілізуючих впливів зовнішніх та внутрішніх факторів.

2. Допустима стійкість – рівень стійкості, який гарантує достатній рівень платоспроможності, амортизацію шоків та виконання банківською системою платіжної, посередницької та інших функцій на заданому рівні. У разі непередбачених обставин в якості резерву ліквідності (ресурсів) можуть бути використані кредити рефінансування НБУ або здійснені запозичення на фінансових ринках. Достатній рівень стійкості означає, що банківська система України володіє певним потенціалом стійкості, про що свідчить дотримання банківською системою обов'язкових економічних нормативів з певним запасом.

3. Нестійкий (передкризовий) стан – означає загрозу втрати платоспроможності банківською системою, за якого ще зберігається можливість відновлення рівноваги в платіжній системі і забезпечення своєчасного виконання зобов'язань за рахунок збільшення капіталу та залучення додаткових коштів, однак відсутні фінансові ресурси (запас ліквідності та капіталу) для нейтралізації непередбачених шоків. Потенціал стійкості практично дорівнює нулю. Банківська система дотримується обов'язкових економічних нормативів на граничному рівні.

4. Критичний (кризовий) стан за якого окремі системні банки або банківська система знаходяться на межі банкрутства. Такий стан мала банківська система України під час останньої фінансової кризи, коли її ліквідність значною мірою підтримувалася завдяки надання банкам Національним банком України у великих обсягах кредитів рефінансування.

При визначенні потенціалу стійкості досить поширеним є метод визначення узагальнюючого (інтегрального) показника фінансової стійкості. Для оцінки фінансової стійкості банківської системи та окремих банків пропонуємо розраховувати інтегральний показник фінансової стійкості на основі значень обов'язкових економічних нормативів за такою формулою:

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

$$K_{int} = K_1 \cdot K_2 \cdot \dots \cdot K_n, \quad (2)$$

де $K_i = x_i / x_{min(max)}$;

x_i – фактичне значення i -го нормативу;

x_{min} – граничне значення нормативу.

При зростанні значення інтегрального показника можна говорити про зростання потенціалу поточної стійкості банківської системи і при зменшенні – про зниження поточної фінансової стійкості.

У таблиці 1 наведено розрахунок інтегрального показника фінансової стійкості банківської системи України на основі дотримання банківською системою України обов'язкових економічних нормативів капіталу, ліквідності та кредитного ризику. Виходячи з того, що за 2010 рік значення інтегрального показника стійкості зросло з 53,8 до 162,05, то рівень фінансової стійкості банківської системи України за 2010 рік підвищився, перш за все за рахунок зростання показника капітальної стійкості (з 1,8 до 2,03) у зв'язку з підвищенням адекватності регулятивного капіталу (Н2) порівняно з докризовим періодом з 14,01 % до 20,34 %, що вдвічі перевищує нормативне значення (10 %). Фінансова криза застала банки України припинити «кредитний бум» і скоротити обсяги кредитування, значно підвищити вимоги до позичальників та покращити ризик-менеджмент у банках.

Таблиця 1

Інтегральний показник фінансової стійкості для банківської системи України

Нормативи	Граничне значення	2008		2009		2010	
		Значення, %	Коефіцієнт стійкості	Значення, %	Коефіцієнт стійкості	Значення, %	Коефіцієнт стійкості
Норматив адекватності регулятивного капіталу (Н2)	не менше 10 %	14,01	1,40	18,08	1,81	20,34	2,03
Норматив (коефіцієнт) співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (Н3)	не менше 9 %	11,82	1,31	13,91	1,55	14,35	1,59
Норматив миттєвої ліквідності (Н4)	не менше 20 %	62,38	3,12	64,45	3,22	55,64	2,78
Норматив поточної ліквідності (Н5)	не менше 40 %	75,16	1,88	72,9	1,82	81,11	2,03
Норматив короткострокової ліквідності (Н6)	не менше 60 %	32,99	1,65	35,88	0,60	91,73	1,53
Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7)	не більше 25 %	23,04	1,09	21,56	1,16	21,62	1,16
Норматив великих кредитних ризиків (Н8)	не більше 800 %	187,36	4,27	169,21	4,73	159,67	5,01
Інтегральний показник поточної фінансової стійкості банківської системи			82,41		53,80		162,05

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

Про зниження ризиків та підвищення потенціалу стійкості банківської системи України у посткризовий період свідчить і покращення мультиплікатора капіталу як в цілому по банківській системі, так і по окремих групах банків. Оскільки власний капітал повинен покривати збитки за активами банку, то чим вищий рівень мультиплікатора, тим вищий ступінь ризику банкрутства банку і нижчий потенціал стійкості банківської системи. Новий законопроект США про фінансове регулювання, т.зв. закон Додда-Френка, прийнятий з метою недопущення фінансової кризи, передбачає обмеження можливості зростання корпорацій за рахунок «фінансового ричага» [9].

Для банківської системи України порівняно з докризовим періодом значення мультиплікатора капіталу знизилася з 8,2 % до 6,8 %, в основному завдяки покращенню показника для банків 1 групи (з 9,0 % до 6,9 %) (рис. 1).

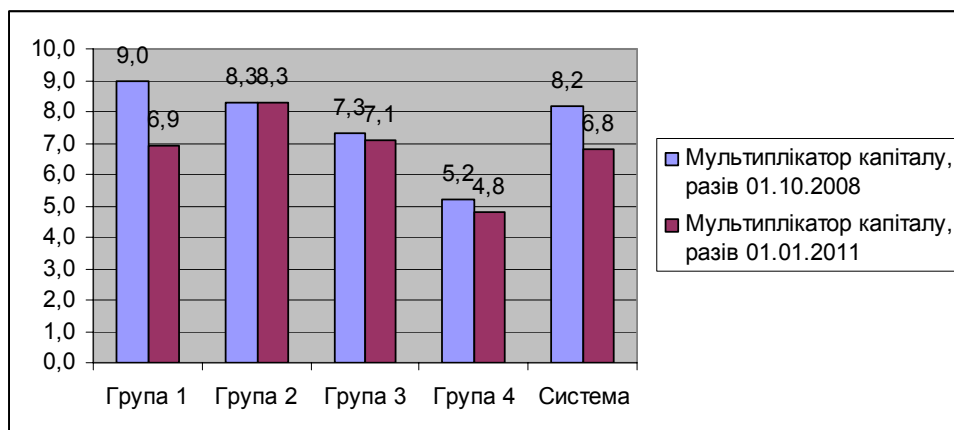

Рис. 1. Зміна мультиплікатора капіталу порівняно з початком фінансової кризи

Найгірша ситуація склалася в банках 2 групи, де мультиплітор капіталу порівняно з до кризовим періодом залишився на незмінному рівні – 8,43 і є значно вищим, ніж в цілому по банківській системі (6,9), що свідчить про підвищені ризики і необхідність додаткового збільшення капіталу банками 2 групи для підвищення потенціалу фінансової стійкості.

На сьогодні все більшої популярності при оцінці стійкості банків та банківських систем набуває використання стрес-тестування, яке передбачає здійснення оцінки потенційного впливу на фінансовий стан банку декількох заданих змін у факторах ризику, які відповідають винятковим, практично неможливим подіям.

В Україні аудиторськими компаніями двічі було проведено стрес-тестування стійкості всіх діючих банків України. З метою визначення поточної та перспективної платоспроможності банків та їх життєздатності в умовах кризи, відповідно до Закону України «Про першочергові заходи щодо запобігання негативним наслідкам фінансової кризи та про внесення змін до деяких законодавчих актів України», а також постанов Правління Національного банку України № 389 та № 80 аудиторськими фірмами було проведено діагностичне обстеження банків за результатами діяльності за 2008 рік. За результатами діагностичного обстеження банків Правлінням Національного банку України були прийняті відповідні постанови, якими зобов'язали 56 банків, а також власників їх істотної участі забезпечити збільшення розміру регулятивного капіталу за результатами діагностичного обстеження на суму 30 млрд. грн.

ФІНАНСИ. БАНКІВСЬКА СПРАВА

За результатами діагностичного обстеження за результатами 2009 року 61 банк мав збільшити капітал на загальну суму 40 млрд. грн., з них на 30 млрд. грн. шляхом додаткової капіталізації, а решта за рахунок покращення якості активів. Наведені результати проведеного стрес-тестування свідчать про недостатню фінансову стійкість банків України та необхідність збільшення капіталу для підвищення їх платоспроможності – необхідної умови фінансової стійкості банків.

Висновки. За результатами дослідження встановлено, що в посткризовий період спостерігалася тенденція підвищення рівня стійкості банківської системи України, про що свідчить динаміка інтегрального показника фінансової стійкості та мультиплікатора капіталу. Однак, не врахування таких ризиків як ринковий та операційний при розрахунку нормативу адекватності регулятивного капіталу (H2) не дозволяє об'єктивно оцінити достатність капіталу для забезпечення стабільного розвитку банківської системи України та потенціал її стійкості щодо фінансових криз. У зв'язку з цим особливого значення набуває прискорення впровадження в Україні нововведень Базельського комітету з банківського нагляду, передбачених Базелем III.

В той же час забезпечення належного рівня фінансової стійкості банківської системи та ефективне її регулювання можливе лише за умов раціонального поєднання державного впливу та регулювання в самих банках, оснований, з одного боку – банківських ризиків у діяльності банків, а з іншого – макроекономічних показників та ситуації на фінансовому ринку, та оцінці впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на фінансову стійкість банківської системи, та вчасному реагуванні на проблемні ситуації. Зважаючи на це, оцінка потенціалу стійкості банківської системи та окремих банків, визначення адаптаційного (стабілізуючого) механізму щодо фінансових шоків, є одними з найважливіших завдань на сучасному етапі та виступають необхідною умовою ефективного функціонування та стабільного розвитку банківської системи.

Література

1. Комплексні оцінки в системі комплексного управління підприємством / Білий О. П., Лисенко Ю. Г., Модих А. А., Макаров К. Г.; [під заг. ред. Ю. Г. Лисенко]. – Донецьк : Юго-Восток, ЛТД, 2003. – 120 с.
2. Гомеостаз [Электронный ресурс] // Сертиком. – Режим доступа: <http://www.certicom.kiev.ua/gomeos.html>.
3. Указание Банка России от 16 января 2004 г. № 1379-У «Об оценке финансовой устойчивости банка в целях признания ее достаточной для участия в системе страхования вкладов».
4. Банківська система України в європейському контексті: генеза, структура, конкурентний потенціал: монографія / кол. авторів; за ред. д-ра екон. наук Р. Ф. Пустовійта. – К. : УБС НБУ, 2009. – 399 с.
5. Уразова С. А. Устойчивость банковской системы: сущность и механизмы воздействия // Деньги и кредит. – № 8. – 2007. – С. 30-34.
6. Фетисов Г. Г. Устойчивость коммерческого банка и рейтинговые системы ее оценки. – М. : Финансы и статистика, 1999. – 297 с.
7. Показатели финансовой устойчивости. Руководство по составлению // Международный валютный фонд. – 2007. – 312 с.
8. Барановський О. І. Стійкість банківської системи України // Фінанси України. – 2007. – № 9. – С. 75-87.
9. США одобрили радикальную реформу [Электронный ресурс] // Дни.ру. – Режим доступа: <http://www.dni.ru/economy/2010/7/16/195495.html>

Надійшла 22.01.2011 р.